

За кого са ниски “ниските данъци”?

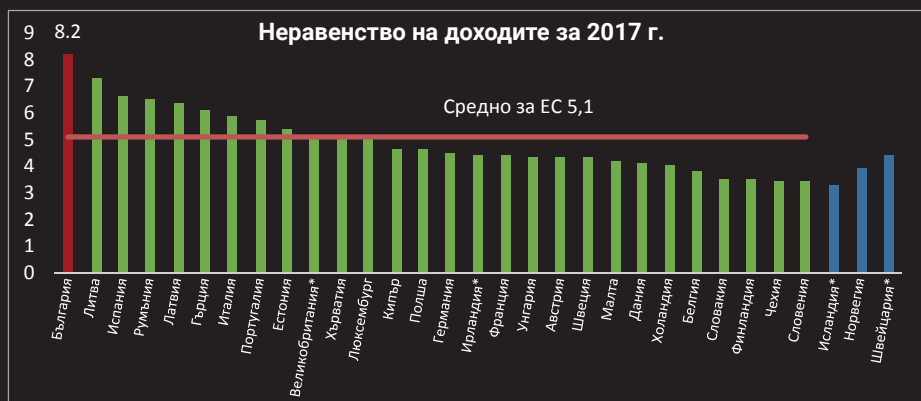


За кого са ниски „ниските данъци“?

НЕРАВЕНСТВА

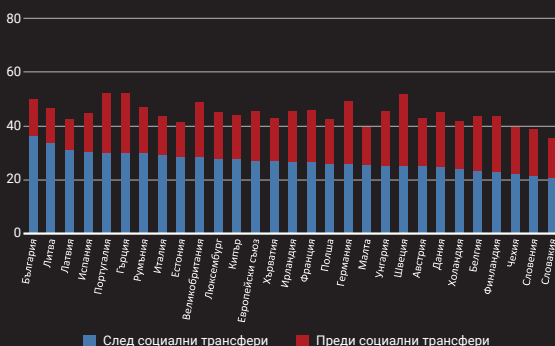
Всички знаем, че българското общество се дели на бедни и богати. Често това са **много бедни и много богати хора, които сякаш живеят в различни светове**. Някои казват, че това е нещо нормално. Други твърдят, че то е несправедливо. Но при всички положения **струва си да се замислим какви са механизмите, които създават това неравенство**.

Тази година Евростат оповести, че **съотношението между доходите на най-богатите 20% от хората в България и доходите на най-бедните 20% е над 8 пъти**. Много или малко е това? Факт е, че по този белег страната ни заема убедително първо място в Европейския съюз. Втората, Литва, е с индекс малко над 7 – внушителна разлика. Средното ниво в ЕС е малко над 5, а за страни като Чехия и Словакия – само към 3,5.



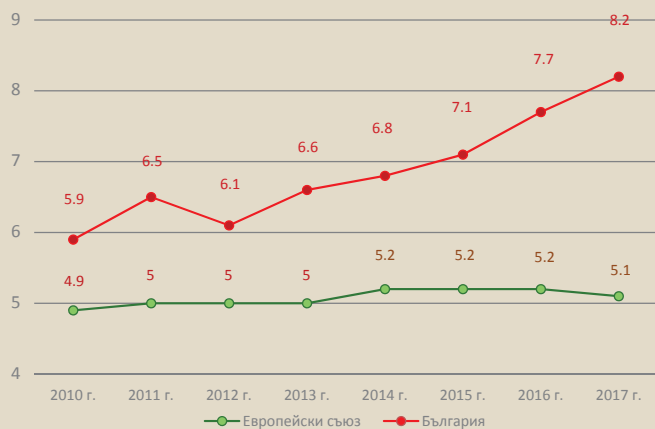
И по другия утвърден индекс за измерване на неравенствата страната ни води убедително. Т.нар. коефициент на Джини след социални плащания за България е най-високият в ЕС. Това значи, че социалните системи в другите европейски държави са по-ефективни за преодоляването на неравенствата в техните общества.

Джини коефициент преди и след социалните трансфери, 2017 г.



Нещо повече, съотношението в доходите на най-горните и най-долните 20%, както и коефициентът на Джини, расте през годините.

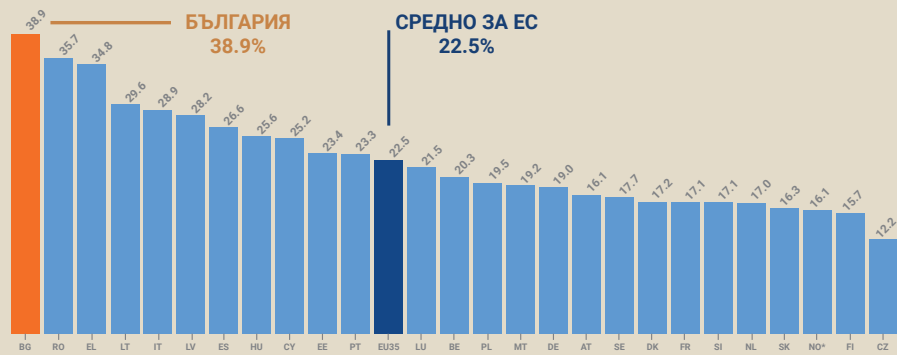
Подоходно неравенство в България и ЕС, 2010-2017



БЕДНОСТ

Всички виждаме с очите си ширещата се в България немотия. Всеки от нас я е изпитвал, ако не на собствен гръб, то в семейството си или сред своите близки. Официалните данни потвърждават този горчив опит. **По данни на Европейската комисия близо 40% от българите са заплашени от бедност и социално изключване.**

ПРОЦЕНТ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО В РИСК ОТ БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ИЗКЛЮЧВАНЕ ПО СТРАНИ, 2017 г.



Това означава, че двама от всеки петима българи са заплашени от крайни лишения и изпадане от обществото. А знаем, че тези неща се унаследяват. **Деца на бедния човек нямат „равен старт“ с тези на богатия. Ако обществото и държавата не правят достатъчно, за да го преодолеят, неравенството се възпроизвежда поколение след поколение.**

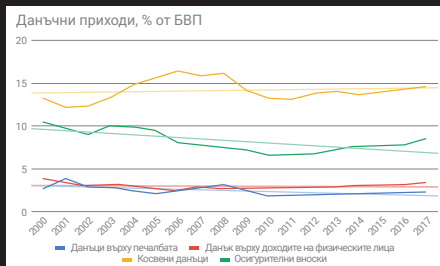
ИКОНОМИКАТА РАСТЕ – КЪДЕ ОТИВАТ ПАРИТЕ?

Същевременно българската икономика постоянно расте. Страната ни не е нито в икономическа, нито във финансова криза. Всяка година се произвеждат все повече блага, трупат се все повече печалби. **Но ширещата се бедност показва, че създаденото богатство не стига до всички българи. А растящите неравенства означават, че докато някои стават все по-богати, други стават все по-бедни.**

С други думи, противно на това, което говорят някои идеологически икономисти, създаденото в българското общество богатство не може да се разпредели по справедлив начин между всички негови членове.

Нещата в България работят така, че **от икономическия растеж полза имат само богатите – за сметка на бедните и средната класа.** Това е една дълбоко несправедлива ситуация.

По-специално, макар че brutният вътрешен продукт на страната расте, относителният дял от преките данъци, плащани от корпорациите и от богатите, спада. Това означава, че **компаниите и най-привилегированите граждани не плащат своя справедлив дял на обществото, което им е създало условия да трупат своите печалби.**



БЕДСТВИЕТО ПЛОСЪК ДАНЪК

От 2008 г. в България работи система на т.нар. плосък или пропорционален данък, в която доходите на всички граждани – от най-бедните до най-богатите се облагат с еднаква ставка от 10%. Толкова е и данъкът върху печалбите на фирмите, т.нар. корпоративен данък. По-ниска ставка е налице само в Узбекистан, Таджикистан, Черна гора и Унгария. **Тези страни – както и нашата – са се превърнали в убежища за компании, които се опитват да избегнат отговорността си към обществата, в които оперират.**

Българската данъчна система е не-обичайно отклонение и в друго отношение. Във всички европейски страни, в които е налице плосък данък върху доходите на физическите лица, са налице и различни форми на данъчни облекчения за най-бедните, често под формата на необлагаем минимум. Това е факт въпреки **лъжите на български политици и „експерти”, които твърдят, че плоският данък е несъвместим с необлагаемия минимум.**

+ + Необлагаем минимум в страните от Европейския съюз

България	—	€
	38,3	G
	31,9	%

Нулева данъчна ставка

Австрия	11 000,0 €	27,2 G	3,0 %
Германия	8 820,0 €	30,1 G	3,9 %
Кипър	19 500,0 €	33,6 G	13,7 %
Люксембург	11 264,0 €	28,5 G	2,0 %
Малта	9 100,0 €	28,1 G	4,4 %
Обединено кралство	11 946,8 €	32,4 G	5,2 %
Финландия	16 900,0 €	25,4 G	2,2 %
Франция	9 710,0 €	29,2 G	4,4 %



Данъчен кредит

Гърция	1 900,0 €	Италия	1 880,0 €	Португалия	250,0 €
	34,3 G		32,4 G		34,0 G
	22,4 %		11,9 %		8,4 %
Ирландия	1 650,0 €	Нидерландия	2 254,0 €	Чехия	952,6 €
	29,8 G		28,2 G		25,1 G
	7,5 %		2,6 %		4,8 %

Данъчно облекчение

Белгия	7 130,0 €	26,3 G	5,5 %
Дания	6 050,2 €	27,7 G	2,6 %
Естония	2 160,0 €	34,8 G	4,8 %
Испания	5 550,0 €	34,5 G	5,8 %
Латвия	720,0 €	34,5 G	12,8 %
Литва	3 720,0 €	37,0 G	13,5 %
Полша	280,2 €	30,6 G	6,7 %
Румъния	783,2 €	34,7 G	23,8 %
Словакия	3 803,3 €	24,3 G	8,2 %
Словения	3 302,7 €	24,4 G	5,4 %
Унгария*	1 311,2 €	26,2 G	16,2 %
Хърватия	6 144,3 €	29,7 G	12,9 %
Швеция	1 371,6 €	27,6 G	0,8 %

€ - Необлагаем минимум за корпоративен доход. Страните са изключени от списъка, ако имат нулева данъчна ставка, или ако данъците са изключени от данъчната база.

G - Общ размер на данъка. Необлагаем минимум за корпоративен доход (100). Неблагосъществяване на данъка за корпоративен доход.

% - Процент от корпоративния доход, който е изключен от данъчната база.

Данните за необлагаем минимум са от Европейската комисия за данъци (2017) и са актуални за 2017 г. Данните за данъчните данъци са от 2017 г. Данните за данъчните данъци са от 2017 г. Данните за данъчните данъци са от 2017 г.

* В Унгария необлагаемият минимум е 1 милион хунари. Данните за данъчните данъци са от 2017 г. Данните за данъчните данъци са от 2017 г. Данните за данъчните данъци са от 2017 г.

Плоският данък е недопустим по конституция в Италия! Чл. 53 гласи:

„От всички се изисква да участват в публичните разходи според своите възможности. Данъчната система следва критерии за прогресивност.“

Преди 2008 г. в България работеше система на **прогресивно данъчно облагане с необлагаем минимум**. При нея доходите бяха освободени

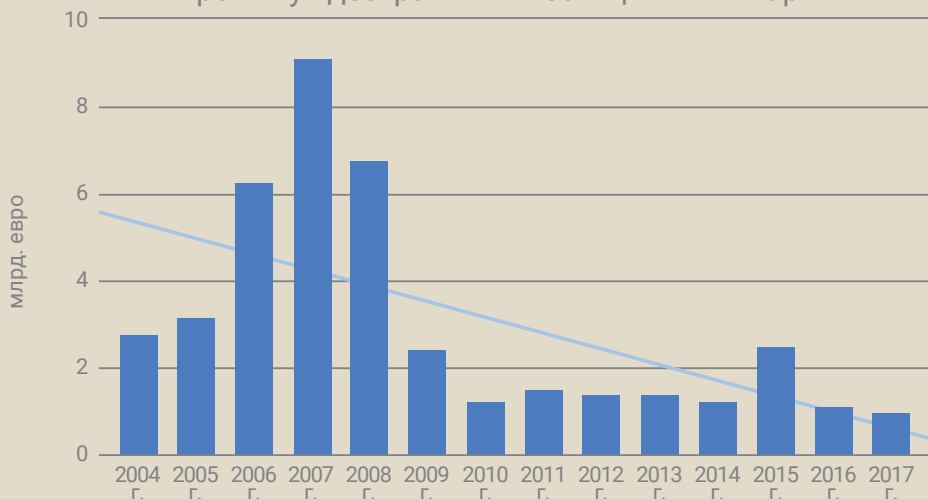
от данъци до размера на минималната работна заплата и оттам нататък – с нарастване на дохода нарастваше и ставката. Макар и по-бедна, България тогава се справяше с тази данъчна система. **Прогресивният данък е данъчният модел на целия цивилизован свят. Плосък данък е налице само в развиващи се страни, от които иска да се възползва грабителският капитал.**

ЧУЖДЕСТРАННИТЕ ИНВЕСТИЦИИ СЕ СРИВАТ

Правителството на Тройната коалиция и поредицата правителства на ГЕРБ въведоха и поддържат плоския данък вече цели 10 години с аргумента, че той привлича чуждестранни инвестиции и изкарва сивата икономика

на светло. **Всички проучвания на сивата икономика в България сочат, че тя не се е свила значително. Що се отнася до инвестициите, тук фактите ясно сочат, че те направо са се сринали.**

Преки чуждестранни инвестиции в България

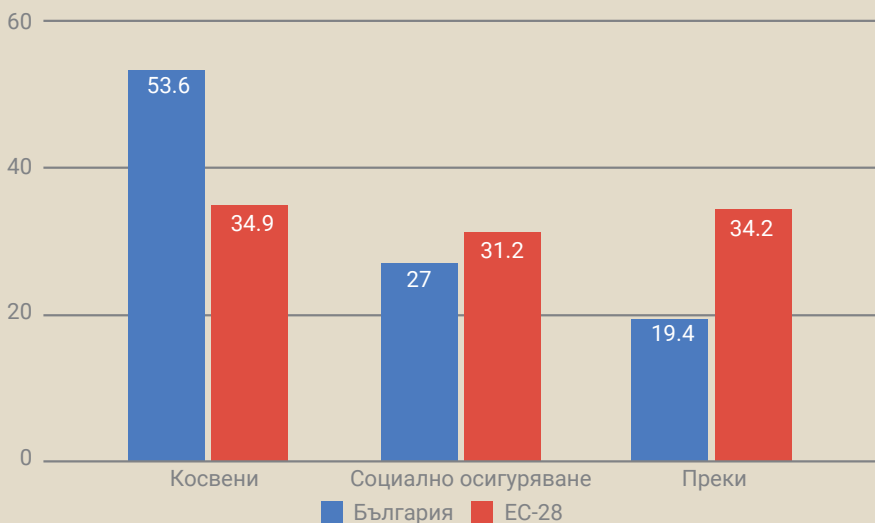


С други думи, плоският данък не работи.

БЕДСТВИЕТО ДДС

Повече от половината данъчни постъпления в България се събират от косвени данъци. Те са калкулирани в цените, които всеки един от нас заплаща с всяка покупка на каквато и да било стока. Това означава, че повече от половината от държавните приходи идват от всекидневното потребление на всеки един българин, включително разходи за основни потребности като храна, вода, ток, отопление, лекарства, книги.

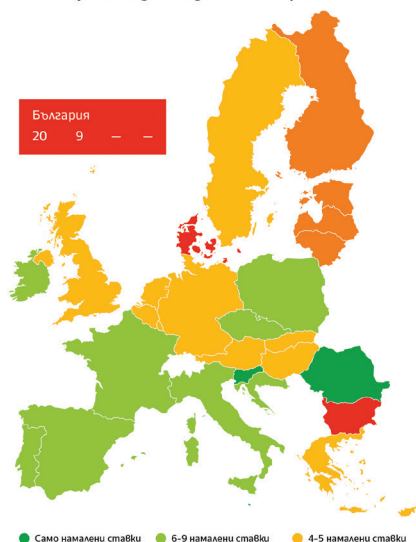
Дял на различните видове данъци в общите данъчни приходи, 2016



Тъй като в **България** **отсъстват намалени ставки на ДДС** (с изключение на ставката за туристически услуги), това означава, че всички стоки – от насъщните хляб и вода до луксозните коли и яhti се облагат по един

и същ начин (20%). Понеже данъчни приходи все от някъде трябва да идват, **високата цена, която българите ежедневно плащат през ДДС, е пряк резултат от плоския данък и ниското корпоративно облагане.**

+ + Данък добавена стойност (ДДС) в страните от Европейския съюз Храни, водоснабдяване, лекарства и книги



	стандартни	намалени		супер намалени		книжки
Австрия	20	10	13	—	—	—
Белгия	21	6	12	—	0	0
Германия	19	7	—	—	—	—
Гърция	24	6	13	—	—	—
Дания	25	—	—	—	0	—
Естония	20	9	—	—	0	—
Ирландия	23	9	13,5	4,8	0	—
Испания	21	10	—	4	—	—
Италия	22	5	10	4	—	—
Кипър	19	5	9	—	—	—
Латвия	21	12	—	—	—	—
Литва	21	5	9	—	—	—
Люксембург	17	8	—	3	—	—
Малта	18	5	7	—	0	—
Нидерландия	21	6	—	—	—	—
Обединено кралство	20	5	—	—	0	—
Полша	23	5	8	—	—	—
Португалия	23	6	13	—	—	—
Румъния	19	5	9	—	—	—
Словакия	20	10	—	—	0	—
Словения	22	9,5	—	—	—	—
Унгария	27	5	18	—	—	—
Финландия	24	10	14	—	0	—
Франция	20	5,5	10	2,1	—	—
Хърватия	25	5	13	—	—	—
Чехия	21	10	15	—	0	—
Швеция	25	6	12	—	—	0

* За някои стоки са установени
допустими ставки за корпоративен данък
© 2017 www.eurostat.bg

+ + ФОРМУЛАТА ЕВТИН ТРУД И НИСКИ ДАНЪЦИ

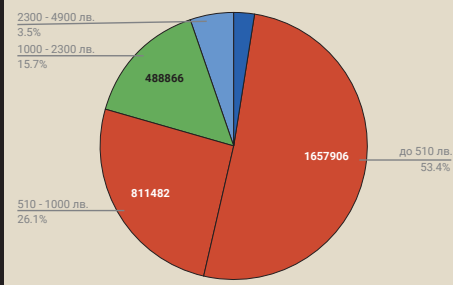
Вече почти 30 години България се опитва да привлече чуждестранни капитали, поддържайки работната ръка в страната евтина и незащитена. Трудът на българите е зле заплатен. Условията на работа често са потресаващи. Нарушенията на трудовото законодателство са безброй. Често се стига до инциденти и, уви, до смъртни случаи.

Но през последните 10 години българските правителства добавиха към

това и плоския данък. Той гарантира, че компаниите, както и най-богатите, ще плащат ниски данъци. **Но това е за сметка на повишаването на данъците за най-бедните: както заради отпадането на необлагаемия минимум, така и през ДДС.**

Затова данъчната система в България е същинска машина за неравенство. На практика тя взима от бедните и от средната класа, за да даде на богатите.

Заети лица според данъчната основа, 2017



Изчисленията сочат, че само хората с доходи в синята част на тази графика са получили понижение на данъчната тежест от плоския данък. **Възможни са модели на прогресивно облагане, които намаляват данъчната тежест за всички останали българи.**

СПРАВЕДЛИВОТО ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ НА ДОХОДИТЕ ОТ ТРУД – ПЪРВИ СТЪПКИ

- Въвеждаме необлагаем минимум – заплатите до размера на минималната работна заплата не се облагат с данък върху доходите. Не се облагат първите 560 лв. (за 2019 г.) на всички работници, без значение какъв е размерът на техните трудови възнаграждения.
- Премахваме максималния осигурителен доход – благодарение на него, хората с високи доходи плащат относително по-малко от работниците с по-ниски заплати.
- Добавка „Солидарност“ – започваме със скромна прогресивност: 20% данък върху доходите над 5000 лв.

- 12% корпоративен данък – добавяме този компонент, за да компенсираме бюджета с допълнителни приходи за здравеопазване, образование, социални политики.

Такава данъчна политика ще облекчи 96% от работещите български граждани! Как ще се отрази на няколко подоходни групи работници и служители? Сравненията са спрямо нивата за 2019 г.:

1. Работник с минимална работна заплата – **плюс 48 лв. повече всеки месец.**
2. Работещ за средна работна заплата – **плюс 56 лв. повече месечно.**
3. Служител с 3 000 лв. месечна заплата – компенсират се увеличените вече за 2019 г. осигурителни вноски, защото и той получава **56 лв. повече.**
4. Служител с 5 000 лв. месечна заплата – **минус 192 лв. месечно.**
5. Работник с 20 000 лв. месечна заплата – **минус почти 3300 лв. на месец.**

ХОРАТА СРЕЩУ ДАНЪЧНАТА КРАЖБА

Данъците у нас са кражба: кражба от бедните в полза на богатите. Но не бива да гледаме на данъците като на зло. **Данъците са частта от създадените в обществото блага, която то се е договорило да заделя за финансирането на публичните системи, които поддържат неговия живот.** Това включва дър-

жавните институции, но и напр. образователната система, която осигурява бъдещето на нашите деца. **Недофинансирането на тези системи значи по-лош живот за всички.**

Впечатляващо обаче е съгласието на почти всички политически партии и „икономически експерти“ у нас за предполагаемите ползи от плоския данък. **ГЕРБ, които така се усърдно бореха срещу „тежкото наследство“ на Тройната коалиция, с радост пазят наследството плосък данък. Българските олигарси, които уж воюват помежду си, дружно подкрепят този несправедлив налог.**

Дори този факт може да подсказва отговора на въпроса *Кой има полза от плоския данък? За кого са ниски „ниските данъци“?*



Данъчната система може да изглежда абстрактна, сложна, дори ненавистна – понеже отнема на хората част от и без друго ниските им доходи. Всички симпатизираме на Андрешко, който изоставя бирника в блатото. Но в действителност **данъците в една държава са неразривна част от нейната не само финансова, но и ценностна основа.** Те определят по какъв начин се разпределя създаваното в обществото богатство и в какви общи за хората начинания се влага то.

Затова е важно хората да отстояват своите интереси. Заедно можем да извоюваме справедлива данъчна система, която събира средства за смислени цели: за достоен труд, качествено образование и спокойни старини.

Не е нужно данъците да бъдат скучна материя. В края на XVIII в. данъчен спор с британската корона вдига колониите на бунт и избухва Американската революция, довела до независимостта на Съединените щати. Едни от първите народни надигания у нас след Освобождението – селските бунтове от 1900 г., избухват заради данъци. Бунтовете биват потушени с насилие (в Добруджа има десетки убити), но в крайна сметка децатъкът е отменен.

Освободителните борби, работническите и селските движения след Освобождението показват, че българите сме способни да отстояваме своите права и интереси. Както тогава, така и сега, наши врагове остават не „турците“, а собствените ни чорбаджии. Към тях трябва да добавим и международния капитал, който не знае родина.

Не е нужно да мислим за бунт. Съществуват демократични начини да отстояваме своите права. **Да спрем машината за неравенство! Да въведем справедлива данъчна система в България!**



Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
ул. Княз Борис I № 97
1000 София, България
тел.: +359 2 980 8747
факс: +359 2 980 2438
<http://www.fes-bulgaria.org>
office@fes.bg

Интернет сайт на сдружение
„Солидарна България“:
www.solidbul.eu
Интернет сайт на Колектив за
обществени интервенции:
www.novilevi.org
За допълнителна информация:
<https://spravedliva.bg/>